

HØRINGSUTTALELSE FRA GJESDAL KOMMUNE – ENDRINGER I LOV OM INTERKOMMUNALE SELSKAPER

Gjesdal kommune sin samlede vurdering er at lovendringsforslaget er lite gjennomarbeidet både med hensyn til økonomiske virkninger og gjennomføringen. De økonomiske virkningene for kommunesektoren krever en grundig utredning. I tillegg er det behov for å se virkningene både opp mot kommunelovutvalgets arbeid og pågående arbeid med kommunestrukturen. IKS som en måte å organisere lovpålagte oppgaver på er pr d.d. et virkemiddel kommunesektoren har. Innstramning i sektorens muligheter til å organisere oppgaveløsningen på må inngå som en del av reformarbeidet og ikke som et enkeltstående lovendringsforslag slik det her legges opp til.

Det vesentlige forholdet i saken er EØS avtalens regler om konkurranse på like vilkår. Med kommunenes ubegrensede ansvar for IKSene sine økonomiske forpliktelser fremholdes dette å være strid med reglene om offentlig støtte. Denne problemstillingen var fremme allerede ved etableringen av IKS loven, og kommunestyret kan vanskelig se at denne problemstillingen har endret seg siden, snarere tvert om. Gjennom selskapskontroller av IKSene har undersøkelser av hhv. selvkostdelen av virksomheten og den eventuelle næringsrettede delen av selskapet hatt stort fokus. IKSene som også driver virksomt i et marked har skilt dette ut i eget aksjeselskap. Mellom morselskapet og aksjeselskapet er det inngått tjenesteavtaler på markedsmessige vilkår. Hensynet til forbud mot krysssubsidiering har vært og er styrende for også å sikre fullt ut transparente transaksjoner innenfor selvkostregimet i et IKS. At kommunene som eiere over lengre tid har arbeidet systematisk etter kontroll- og tilsynsforordningen i kommuneloven og allerede har tatt viktige grep er overhodet ikke omtalt i høringsnotatet. Kommunestyret stiller seg undrende til at så sentrale deler av underlaget for loveendringen ikke er belyst i departementets høringsforslag.

Av høringsforslaget fremgår at det gis 1 år til selskapene for å omstille seg. Innenfor denne tidsrammen forutsettes at alle selskapene får refinansiert sin eksisterende låneportefølge, kommunene får behandlet på ny sakene om garantistillelse der det tillates, og samtidig må egenkapitalen i det enkelte selskap refinansieres for å være i samsvar med kravene om forsvarlig egenkapital jfr. forslaget om at et IKS kan gå konkurs.

For kommunene på Nord-Jæren er kjernevirksomheten til 5 av 8 IKS lovpålagte oppgaver som vann og avløp, renovasjon, brann- og redning, feiing, kommunerevisjon og arkivdeponi. De tre andre som er regionalt operaselskap og regionale idrettsanlegg som etter særlovgivningen innenfor disse områdene er organisert felles i IKSer.

Til sammen har IKSene en låneramme på opp mot kr 6 milliarder i henhold til selskapsavtalene. Å skulle refinansiere eksisterende låneportefølge på over 2 milliarder vil bety økte avgifter og gebyrer for innbyggerne og økte utgifter for tjenestekjøpet for kommunene. Garantistillelse kan fortsatt gis fra kommunene for den delen som gjelder selvkostregimet, men med omfanget av det som må refinansieres og med forslaget om at et IKS kan gå konkurs er det grunn til å påregne at finansutgiftene for IKSene øker vesentlig. Den største aktøren IVAR IKS har pr d.d. en låneportefølje på kr 1,7 milliarder som skal refinansieres på 1 år. Over 1,3 milliarder er lån i Kommunalbanken. Et sentralt spørsmål er hvordan IVAR IKS kan få løst sitt refinansieringsbehov? Vil staten ruste opp Kommunalbanken til å håndtere dette?

Kravet om forsvarlig egenkapital i hvert enkelt selskap får vesentlige økonomiske konsekvenser for kommunene. Ny egenkapital må finansieres opp på toppen av allerede nylig vedtatte handlings- og økonomiplaner for 2015-2018. Felles for alle kommunene på Nord-Jæren er høye investeringsbudsjett som følge av kapasitetsbehovet innenfor barnehage, grunnskolen, pleie og omsorg, og håndtering av folketallsveksten innenfor øvrige lovpålagte oppgaver. Samtidig er driftsmarginene presset og skatteinngangen fremover er beheftet med usikkerhet som følge av endringer i olje- og gass-sektoren.

På denne bakgrunnen mer kommunestyret at lovendringsforslaget primært må trekkes. Velger departementet allikevel å opprettholde forslaget foreslås at eksisterende lån og finansiering i IKS løper uendret og at kravet om nye lån omfattes av endringen. Virkningen av lovendringen må utsettes minst 4 år. Det er mer naturlig at endringer i IKS-loven innføres etter at prosessen om kommunereformen er fullført og oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene er lagt på plass. I mellomperioden vil kommunestyret opprettholde sitt arbeid som eier av IKSene og aktivt gjennom selskapskontroller påse at det føres kontroll og tilsyn med selskapene slik at skillet mellom selvkostvirksomhet og næringsvirksomhet i IKS holdes adskilt, uten kryssubsidiering eller andre forhold som er i konflikt med konkurranse på like vilkår slik EØS avtalen legger til grunn.

Vedtatt av Gjesdal kommunestyre 2.2.15